

Найвагомішим серед податків виступає податок на підприємства, суттєвим та диференційованим є земельний податок. Від приведеного вище податку звільнено об'єкти державної власності. Він не стягується з фізичних осіб старших 75 років, а також з осіб, які одержують спеціальну допомогу із громадських фондів, або допомогу по інвалідності. Місцевим органам управління надається право вводити й інші податки та збори (на установку електроосвітлення, на освоєння родовищ тощо).

Таким чином, можна зробити висновок, що країнам з ринковою економічною системою притаманна множинність місцевих податків. Найважливішим на місцевому рівні є податок на майно і землю. Останні чітко диференціюються і посягають масовий характер. В залежності від країни, застосовуються регресивні чи прогресивні ставки оподаткування. Тобто, частка місцевих податків і зборів, відповідно, зменшується чи збільшується в залежності від динаміки сукупного розміру доходів. Відрізняються в розвинутих країнах і моделі контролю за місцевими податками з боку центрального уряду.

Література:

1. Кульчицький М.І. Місцеві бюджети і механізм їх формування // Фінанси України. – 2001. - № 9. – С. 102-105.
2. Старостенко Н.В. Розподіл бюджетних ресурсів між рівнями влади // Фінанси України. – 2004. - № 6. – С. 38 – 40.

Дем'янишин В.Г.

Тернопільський державний економічний університет

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВИ

Використання бюджетних відносин, їхній реальний вплив на соціально – економічний розвиток суспільства здійснюється за допомогою бюджетного механізму держави. Тому глибокі дослідження теоретичних і методологічних проблем організації та функціонування цього механізму мають велике значення для фінансової науки і практики. Однак у вітчизняній економічній літературі цим питанням приділяється недостатня увага. Термін „бюджетний механізм” часто отождолюють з фінансовим механізмом, що є не зовсім правильно, оскільки, будучи складовою останнього, бюджетний механізм наділений специфічними рисами, які пов'язані з особливостями функціонування бюджетних відносин, оперуванням специфічними формами і методами мобілізації та використання бюджетних коштів.

На нашу думку, бюджетний механізм доцільно розглядати, з одного боку – як об'єктивне економічне явище, а з другого – як практична модель реалізації цього явища. Саме такий підхід дасть можливість сформулювати теоретичні

підважини бюджетного механізму, змодельовати його оптимальну структуру, на основі чого розробити практичні рекомендації стосовно забезпечення ефективного функціонування цього механізму з урахуванням конкретної економічної ситуації та завдань, які ставить перед собою суспільство на конкретному історичному етапі розвитку.

Виходячи із суцільності державного бюджету як об'єктивної економічної категорії, під бюджетним механізмом вважаємо сукупність видів бюджетних відносин, гармонізацію їх послідовності і взаємозв'язку у процесі формування та використання централізованого фонду грошових коштів держави. Таким чином, бюджетний механізм як об'єктивне економічне явище – це теоретична модель державного бюджету.

За умови матеріалізації бюджетних відносин і набуття державним бюджетом конкретного матеріального вираження бюджетний механізм набуває певної відповідної прагматичної моделі.

Так, розглядаючи державний бюджет за змістом як централізований фонд грошових коштів держави, під бюджетним механізмом ми розуміємо сукупність конкретних методів, форм, важелів, інструментів, стимулів і санкцій, які забезпечують мобілізацію і використання коштів бюджетного фонду держави. До методів ми відносимо правове забезпечення, бюджетне планування, оперативне управління бюджетними коштами, бюджетне регулювання і бюджетний контроль; до форм – оподаткування, неподаткові форми мобілізації доходів, міжбюджетні трансферти, кошторисне фінансування, бюджетне інвестування, бюджетне дотування, бюджетне кредитування, бюджетне резервування і т. д.; до важелів – податки, обов'язкові платежі, неподаткові надходження, трансферти, видатки, витрати, дотації, субсидії, субвенції, бюджетні інвестиції тощо; до інструментів – бюджетні норми і нормативи, бюджетні ліміти, бюджетні резерви тощо; до стимулів – податкові пільги, допомоги тощо; до санкцій – штрафи, пеня, неустойка, відміна пільг, зменшення фінансування, призупинення фінансування, вилучення коштів до бюджетів тощо.

Розглядаючи бюджет за формою як основний фінансовий план держави, під бюджетним механізмом пропонуємо вважати сукупність способів і прийомів мобілізації конкретних видів доходів, розподілу і спрямування видатків основного фінансового плану держави та органів місцевого самоврядування.

Досліджуючи бюджет та бюджетну систему за організаційною побудовою під бюджетним механізмом можна розуміти сукупність організаційних та методологічних положень і засобів, що забезпечують функціонування бюджетної системи держави.

Розглядаючи державний бюджет як правовий документ, під бюджетним механізмом вважаємо сукупність законодавчих і нормативних положень, що регулюють бюджетні відносини у суспільстві.

Таким чином, трактування бюджетного механізму залежатиме від мети, яку ми ставимо перед собою при дослідженні тих чи інших аспектів державного

бюджету. Це дасть можливість нам конкретніше підійти до особливостей об'єкта, врахування специфічних особливостей і розробки відповідних рекомендацій стосовно удосконалення розвитку та підвищення ефективності функціонування бюджетного механізму.

Аналіз структури бюджетного механізму, його практичного використання при реалізації стратегічних і тактичних засад бюджетної політики держави вимагає врахування особливої ролі найважливіших складових цього механізму на окремих стадіях бюджетного процесу. Та й послідовність дії елементів бюджетного механізму обумовлює виокремлення конкретних його підсистем, які мають вирішальний вплив на бюджетний процес і його певні етапи. Так, при складанні, розгляді і затвердженні державного і місцевих бюджетів особлива роль відводиться таким елементам бюджетного механізму, як правове його забезпечення, бюджетне нормування, бюджетне планування, бюджетне регулювання, котрі ми пропонуємо об'єднати у вхідні (забезпечуючі, попередні) підсистеми цього механізму.

Наступна стадія бюджетного процесу пов'язана з виконанням бюджетів, де визначальну роль відіграють такі складові бюджетного механізму, як оперативне управління бюджетними коштами, оподаткування, неподаткові форми мобілізації доходів, бюджетне фінансування, бюджетне стимулювання та санкціонування тощо, котрі, на нашу думку, можна об'єднати в обслуговуючі (поточні, оперативні) підсистеми. Заключна стадія бюджетного процесу передбачає використання таких складових, як бюджетна звітність, бюджетний контроль, бюджетна відповідальність, котрі ми пропонуємо об'єднати у заключні (ретроспективні, наступні) підсистеми. Виділення цих підсистем дає нам можливість тісно пов'язати бюджетний механізм із бюджетним процесом кожного бюджетного року, враховуючи особливості конкретних стадій. Це сприятиме підвищенню ефективності бюджетного механізму, якості складання, розгляду, затвердження і використання бюджетів усіх рівнів.

Розвиток економіки і соціальної сфери, реформування бюджетної системи вимагає удосконалення бюджетного механізму. На нашу думку, таке удосконалення можливе за наступних умов: перегляду напрямів бюджетної і податкової політики, приведення її у відповідність до економічних можливостей і стратегічних цілей суспільства; внесення змін до чинних бюджетних форм, методів, важелів, стимулів і санкцій, які б сприяли значному підвищенню ефективності бюджетного механізму; розробки дієвого, взаємоузгодженого, раціонального нормативно – правового забезпечення цього механізму.

Зважаючи на те, що бюджетний механізм є об'єктивним явищем, а прагматика його функціонування пов'язана з поведінкою та намірами суб'єкта, ефективність цього механізму залежатиме від того, наскільки вдало владні структури зможуть його використати для досягнення стратегічних цілей. У ринкових умовах господарювання бюджетний механізм може успішно працювати за умови чіткої взаємодії всіх його складових, де немає таких, якими можна

знехтувати. Оскільки за допомогою бюджетного механізму держава безпосередньо впливає на соціально – економічні процеси, органи державної влади, державного управління та місцевого самоврядування зобов'язані розробляти усі його складові на такому рівні, при якому можна було б забезпечити реалізацію поставлених завдань.

Таким чином, на нашу думку, подання теоретичних і практичних розробок стосовно організації та функціонування бюджетного механізму сприятиме його подальшому удосконаленню, що позитивно відобразиться на темпах соціально – економічного розвитку суспільства.

Фатюха В.В.

Запорізька державна інженерна академія

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В УХВАЛЕННІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасний стан економіки України передбачає реформування усіх сфер господарського комплексу країни, особливе місце в якому займає сфера фінансових відносин, де спостерігається найбільше відставання у становленні інфраструктури.

У наукових дослідженнях системи фінансового менеджменту є проблеми, які й досі не досліджено. Перш за все це стосується проблем прийняття ефективних фінансових рішень. Для її розв'язання необхідна розробка адекватного категоріального базису, технологій процедур, а також добір і обґрунтування системи конструктивних принципів, методів, моделей та інструментів прийняття ефективних фінансових рішень [2]. Фінансові рішення комерційних підприємств можна умовно розділити на дві групи: інвестиційні рішення та рішення фінансування. Інвестиційні рішення пов'язані зі створенням і використанням активів і дають відповідь на питання «куди вкласти?», тобто це рішення по вкладенню (інвестуванню) грошових коштів в активи в певний момент з метою отримання прибутку в майбутньому. Рішення фінансування пов'язані із створенням та використанням пасивів і дають відповідь на питання «де узяти засоби?», тобто це рішення щодо об'єму і структури грошових коштів (власних і позикових), що інвестуються, забезпечення потокового фінансування коротко і довгострокових активів [4]. Два типи фінансових рішень взаємозв'язані і взаємно переплетені. Процес прийняття та супроводження управлінських фінансових рішень має такі основні етапи: 1) постановка цілей; 2) пошук альтернативних варіантів діяльності; 3) збір даних, пов'язаних із альтернативними діями; 4) обґрунтування вибору із сукупності альтернативних варіантів; 5) реалізація прийнятих рішень 6) порівняння фактичних та планових результатів; 7) реагування на виявлені відхилення від плану.